

Çocuk Gelişimini
Etkileyen Faktörler:
**ANNE - BABA
TUTUMLARI**

Bir ebeveynin duvarları yumrukladığına, mobilyalarını kırdığına veya bir kardeşe yönelik şiddete tanık olan çocuklar, sanki şiddet kendilerine yönelikmiş gibi onu düşmanca ve korkutucu bulmaya eğilimindedirler (Osofsky & Fenichel, 1996).

Duygu Düzenleme Nedir?

Çocuklarda Duygu Düzenleme

- Duyguları anlama, yüz ve vücut diline yansıyan duyguları tanıma yeteneği, kendisinin ve başkalarının duygularının nedenlerini anlama, başkalarıyla nasıl iletişim kurulacağı ve duygularla nasıl başa çıkılacağı gibi durumlar duygu düzenlemesinin bir parçasıdır (Southam-Gerow & Kendall , 2002).

Duygu Düzenleme

- Erken ocukluk dönemi gelişimde kritik dönemlerden biridir. Bu dönem çocuğun yaşamının ilerleyen yıllarında öğrenme yaşantıları, refahı ve üretkenliği için temel oluşturmaktadır. Bu dönem boyunca çocuklar hayatlarının diğer dönemlerinden daha hızlı bir Őekilde büyür ve gelişirler.

Çocuklarda Duygu Düzenleme

- Duygularını düzenlemede yetersiz kalan okul öncesi çocuklar akranlarla etkileşimde sosyal yönden sorun yaşadığı, olumsuz duyguları yoğun olan çocuklar ise daha fazla davranış sorunlarına sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında duygularını düzenleyen çocuklar öğretmenleri tarafından işbirlikçi ve arkadaş canlısı olarak tanımlanmakta ve akranları tarafından sevilmektedir (Eisenberg et al. 1996).

Çocuklarda Duygu Düzenleme

- Bir araştırmaya göre ebeveyn, korku yaşayan bir çocuğu kınayarak, azarlayarak, ceza vererek bu duyguyu göstermesini engellerse çocuk hala içinde korku duygusunu yaşamaya devam edecek fakat bu duyguyu gösteremeyecek sonuç olarak da korkunun gösterilmesinin engellenmesi sosyal, duygusal, akademik uyumsuzluğun gelişimine neden olabilecek bir içsel düzensizliğe yol açabilecektir.
- Araştırmacılara göre duygusal yetileri güçlü olan ebeveynler çocuklarını dinleme, değer verme gibi iletişimsel açıdan önemli tepkiler göstermektedirler (Ömerođlu & Ulutaş, 2007).

Çocuklarda Duygu Düzenleme

- Bebeklik ve ergenlik döneminde **duygu düzenleme üzerine yapılan çalışmalar**, duygu düzenleme becerilerinin gelişiminde anahtar faktörler olarak sosyokültürel bağlamın ve özellikle **aile ortamının** büyük etkisini vurgulamaktadır (Cole, 2014).
- Bir çocuğun genetik mirasına ek olarak temel **bakımverenin davranışı** ve çocuğa yönelik tutumu çocuğun duygusunu düzenleme kapasitesinin ortaya çıkması üzerine önemli bir etkiye sahiptir.

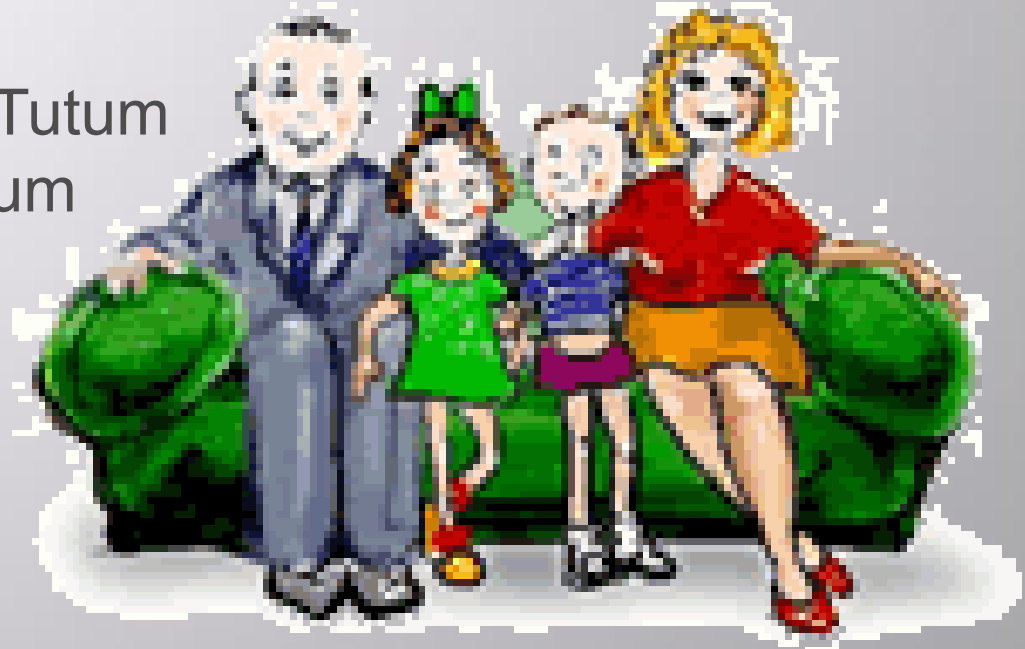

Ebeveynin Duygusal Olarak Erişilebilir
Olması?

ANNE BABA TUTUMLARI

- Aşırı Baskıcı ve Otoriter Tutum
- Aşırı Hoşgörülü, Serbest Tutum
- Aşırı Koruyucu Tutum
- Dengesiz ve Kararsız Tutum
- İlgisiz ve Duyarsız Tutum
- Demokratik Tutum

Aşırı Baskıcı ve Otoriter Tutum

- Çocuğun ilgi ve istekleri dikkate alınmaz.
- Çocuğu anlama çabası gösterilmez.
- Çocuğa nedenleri açıklanmayan kurallar konur, bu kurallara uymadığı takdirde **ceza** verilir. Kurallara sorgulamadan uyması beklenir.

Aşırı Baskıcı ve Otoriter Tutum

- Sürekli eleştiren, yargılayan, suçlayan anne-babalardır.
- Anne babalar çocukları kendi kalıplarına göre yetiştirirler.
- Çocuktan yaşının üzerinde bir olgunluk beklenir ve ona özgürlük tanınmaz.

Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Çocuk içine kapanık, çekingen, itaatkar olabileceği gibi aşırı saldırgan ve zorba da olabilir.
- Çocukta daima güçlü olma ve kendinden zayıfları ezme isteği vardır.
- Kendine güveni hemen hemen yok gibidir.
- İleri yaşlarda sıkıntılar karşısında dayanıksız ve çaresiz kalır.

Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Çocuk alacağı ağır cezalardan kaçmak için **yalan** söyleyebilir.
- İnsanlar tarafından kolay kandırılabilir, yanlış hareketler yapmaya eğilimlidir.
- Aşırı hassas, kırılgan ve hastalıklı bir kişilik yapısı görülebilir. Sürekli eleştirildiği için aşağılık duygusuna kapılabilir.

Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Bu çocuklar kötü muameleye maruz kalmaktan **korktukları** için anne ve babaya karşı uysal olmaktadır, fakat içten içe anne babaya karşı düşmanlık duyguları geliştirirler.
- Sürekli kusurları aranan çocuk **streslidir**, ve stresliyken hata yapma olasılığı artar.

AŞIRI HOŞGÖRÜLÜ/SERBEST ANNE-BABA TUTUMU

Serbest Anne- Baba Tutumu

- Çocuğa hiçbir zaman kesin kural konmaz. Konulan kurallar da uygulama ve denetimden uzaktır.
- Bu tutum ev içerisinde geçerli olduğu gibi ev dışında da geçerlidir.
- Çocukların her istedikleri sorgulanmadan yerine getirilir.

Serbest Anne- Baba Tutumu

- Çocuğun aşırı hareket serbestliği vardır. Kendisine ve çevresine zarar verecek davranışlar da bile müdahale edilmez.
- Aile doğruyu ve yanlışını çocuğunun yaparak yaşayarak öğrenmesini ister, çocuğa neyi yapması veya neyi yapmaması gerektiği konusunda bilgi verilmez.

Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Sabırsız, sorumluluktan uzak, bencil, çabuk kırılan, küsen ve her an dilediğinin yapılmasını bekleyen çocuklardır.

Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Her istediğini ailesine yaptırmayı alışkanlık haline getiren çocuk bu tavrı arkadaşlarından ve çevresinden görmeyince uyum sağlamada güçlük çeker.
- Başkalarının haklarına saygı duymaz.
- Kendi istediğinin olması için mücadele verir ve çevreden dışlanır.

AŞIRI KORUYUCU TUTUM

Aşırı Koruyucu Tutum

- Çocuklarına hayat tecrübesi yaşama fırsatı tanımazlar.
- Geç kavuşulan, aşırı istenilen, tek çocuk, tek erkek veya kız çocuk gibi çocuklar genellikle abartılmış sevginin odak noktası olurlar.
- Çocuklarının büyüdüğünü fark etmeyip bebekmiş gibi davranırlar.
- Çocuklarına hiçbir iş ve sorumluluk vermezler, her şeyi kendileri yaparlar
- Bu tür ailelerde doğal yaşam hakkı verilmez. Onu ilgilendiren kararlarda yaşı kaç olursa olsun fikri sorulmaz.

Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Hayattan edinmeleri gereken deneyimleri edinmeden hayatla karşı karşıya kaldıklarında uyum sağlamakta güçlük çekmektedirler.
- Kendi başına hiçbir şey yapamaz, yapacağına inanmaz.
- Dolayısıyla **huzursuz ve kaygılı** olur.
- Çocuk ailesine olan bağımlılığını dış çevreye de genellebilir. Onu himayesi altına alabilecek herkese karşı **bağımlı olmaya** başlarlar.

Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Daima dikkat çekmeye, çevresindeki kişilerin ona hizmet etmesini beklemeye başlar.
- Toplumsal yaşamda ayakta durma yarışında çocuk başarısız ve mutsuz olabilir.
- Hiç büyümeyen “**yetişkin çocuk**” olarak kalır.
- Davranış bozukluğu (tırnak yeme, kekemelik, alt ıslatma, okul fobisi, yalan, ...vb.) görülür.

DENGESİZ VE KARARSIZ TUTUM

Anne Babanın Tutarsız Tutumu;

⇒ Anne ile baba arasındaki görüş ayrılığından,

⇒ Annenin kendi içindeki kararsızlığından,

⇒ Babanın kendi içindeki kararsızlığından,
ileri gelebilir.

Dengesiz, Tutarsız Anne Baba Tutumu

- Tüm çocuklara eşit davranmama,
- Eşit sorumluluklar vermeme,
- Kız ve erkek çocuğa cinsiyetine göre farklı davranması,
- Çocuğun yaptığı bir davranış bazen çok sert, bir tepki alabilirken, bazen de çok olumlu karşılanabilmektedir.

Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Çocuk hangi davranışı, nerede?, nasıl?, ne zaman? yapacağı konusunda bocalar.
- “Bu davranışı yaparak nasıl cezadan kurtulurum?” şeklinde bir teknik geliştirir.
- Çocuk nasıl davranacağını bilmez.
- İç çatışmalar, huzursuzluk ve öncelikle anne babaya sonra da insanlara karşı güvensizlik oluşur.
- Doğru kararlar alamaz.

Dengesiz, Tutarsız Anne Baba Tutumu

- Görüşlerini açıkça söyleyemez.
- Kendini hiçbir ortamda rahat savunamaz.
- Ürkek, herkesin söylediğini kabul eden biri olabilir.
- Sinirli, kavgacı, çabuk kırılıp öfkelenen, yalan söyleyen tepkisel bir kişilik yapısı geliştirebilir.
- Her zaman adımlarını diğer insanlardan geç atar.

İLGİSİZ VE DUYARSIZ ANNE-BABA TUTUMU

İlgisiz ve Duyarsız Tutum

- Çocuğa karşı denetim, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine verilen tepki çok düşüktür.
- Sadece anne, sadece baba ya da anne-baba duyarsızdır.
- Çocuklarına yeteri kadar zaman ayırmazlar.
- Çocukları için hiçbir konuda gerekli çabayı harcamazlar.
- Ruhsal durum ve okul başarısıyla ilgilenilmez.

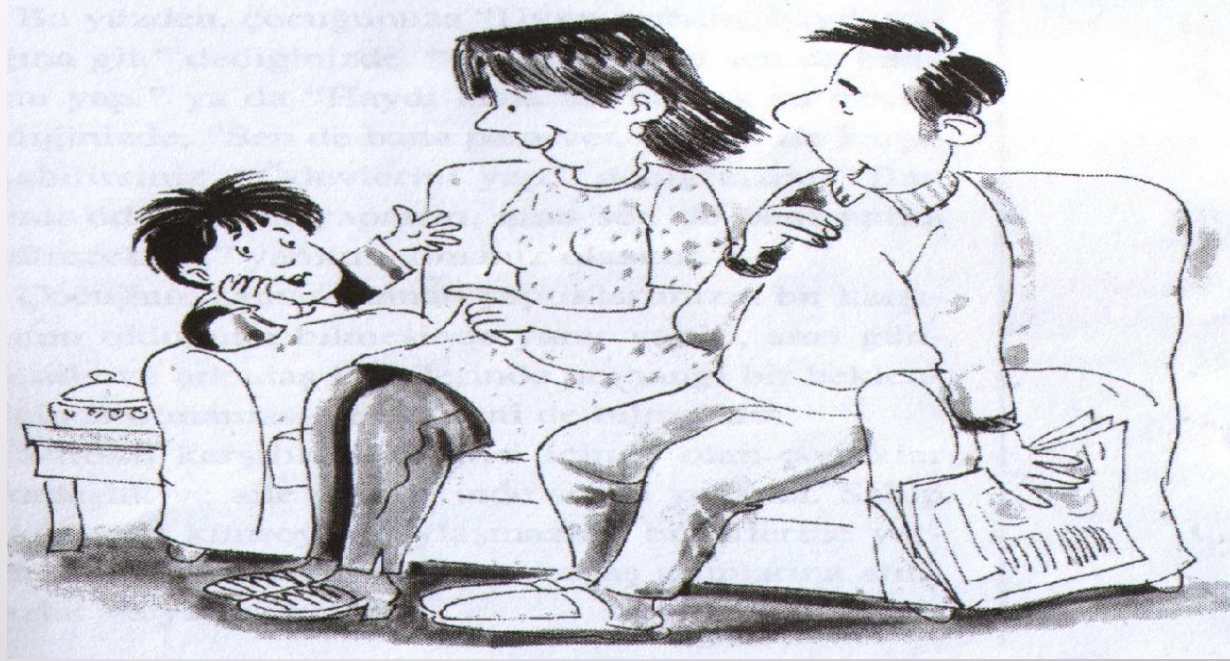

Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Okula ilgisizlik
- Zamanı iyi değerlendiremememe
- Yanlış arkadaşlıklar kurma
- Bağımlılıklar gibi zararlı alışkanlıklara başlama eğilimi
- Kural tanımama
- Suç işlemeye eğilimli olma
- Uzun vadeli planlar yapamama
- Başına buyruk yaşama ve evden ayrılma
- Yanlış davranışlara yönelme
- Okulu bırakıp, erken yaşta çalışmaya başlama görülebilir.

DEMOKRATİK TUTUM

Demokratik Anne- Baba Tutumu

- Çocuk ayrı bir birey olarak kabul edilir.
- Çocuğun ilgileri göz önünde bulundurulur, yeteneklerini geliştirici ortam hazırlanır.
- Kuralların uygulanmasında çocuğa **etkin bir rol ve sorumluluk** verilir.
- Problemlerle nasıl baş edebileceği konusunda yol gösterilir ve model olunur.

Demokratik Anne- Baba Tutumu

- Cezalandırıcı olmayan,
- Soru sorma ve düşüncelerini ifade etmenin teşvik edildiği,
- Merak ve keşif duygularının beslendiği,

Demokratik Anne- Baba Tutumu

- Gereksiz kısıtlama ve baskıların olmadığı,
- Kendi kendine yeterli olma ve kendi problemlerini çözenin cesaretlendirildiği,
- Sıradan hataların hoş görüldüğü,
- Yergi yerine övgüye odaklanılan,
- Israr ve zorlamanın olmadığı bir ortamdır.

Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

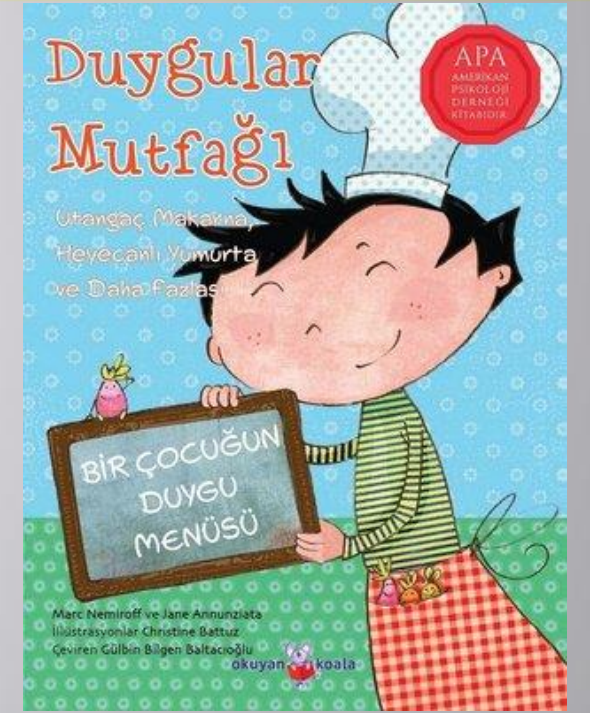
- Yaratıcıdırlar.
- Dengeli ve uyumludurlar.
- Karar alma becerileri gelişmiştir.
- Seçenekli düşünmeyi bilirler, yeni durumlara uymada zorluk yaşamazlar.
- Kendilerine güvenirlirler.
- Başkalarının özgürlüklerine saygılıdırlar, kendi özgürlüklerinin sınırlarını bilirler.

Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Kendi haklarını korurlar, başkalarının haklarına saygı gösterirler.
- Arkadaş gruplarına rahatlıkla uyum sağlarlar.
- Bir gruba dahil olmada, grup içinde aldıkları görev ve sorumlulukları yerine getirmede zorlanmazlar.
- Çevrelerindeki akran ve yetişkinlerle sağlıklı iletişim kururlar.

Kitap Önerileri

Sosyal Medya Önerileri

- Dr. Bahar Eriş
- Klinik Psikolog Pınar Mermer

Kaynakça

- Cole, P. M., Martin, S. E., & Dennis, T. A. (2004). Emotion regulation as a scientific construct: Methodological challenges and directions for child development research. *Child development*, 75(2), 317-333.
- Osofsky, J. D., & Fenichel, E. (1996). *Islands of Safety: Assessing and Treating Young Victims of Violence* (Vol. 16, No. 5, p. n5). Zero to Three Publications, 734 15th Street, NW, 10th Floor, Washington, DC 20005-1013.
- Ömerođlu, E., & Ulutaş, İ. (2007). Çocuk ve ergen gelişimi.
- Southam-Gerow, M. A., & Kendall, P. C. (2002). Emotion regulation and understanding: Implications for child psychopathology and therapy. *Clinical psychology review*, 22(2), 189-222.
- termalilkokulu.meb.k12.tr adresinde yer alan sunudan yararlanılmıştır

Katılımınız için
Teşekkür Ederiz...